

ОСНОВНА ОБЕЛЕЖЈА ОДЛУКА МЕЂУНАРОДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У МЕЂУНАРОДНОМ ПРАВУ

1. — Проучавање правних обележја и улоге одлука међународних организација у међународном праву обухвата сложену и широку проблематику. У излагањима која следе разматрају се, врло уопштено и сажето, само неки од основних видова ове проблематике. У тим разматрањима „израз одлуке међународних организација” означава свако формално-правно испољавање воље међународних организација, у њиховом својству субјеката међународног права, у облику једностраног акта њиховог надлежног органа, без обзира на назив, правно дејство и адресате тог акта, и да ли спада у опште или регионално међународно право, или у унутрашње право међународних организација. Израз „унутрашње право међународних организација” подразумева скуп правних правила која уређују организационо уређење, надлежност, делатност и узајамне односе органа међународних организација, права и дужности држава чланица, у њиховом својству од међународне организације одвојених и посебних субјеката међународног права, унутар и према међународној организацији, као и положај, права и дужности појединаца, уколико су регулисани међународним уговором о оснивању међународне организације (основни међународни уговор)⁽¹⁾.

Правно дејство и називи одлука међународних организација могу бити врло различити (одлука, препорука, резолуција, декларација, правилник, наредба, мишљење, пословник и сл.). У неким основним међународним уговорима утврђени су општи систем и правно дејство одлука надлежних органа, на пример, у европским заједницама. У другима то није случај. Повеља УН, на пример, не даје дефиницију препоруке, нити одређује њено правно дејство, иако заузима важно место код одлучивања у овој међународној организацији. Повеља, наиме, овлашћује главне органе УН, са изузетком Међународног суда правде и Генералног секретара, да могу да доносе препоруке, али утврђује само услове и начин њиховог

(1) О разним схватањима унутрашњег права међународних организација вид.: *Jenks, The Proper Law of International Organisations*, London, 1962, *passim*; *Bowett, The Impact of U. N. Structure on the Law of International Organizations*, *American Society of International Law, Proceedings* 1970, *AJIL*, 4 (1970), стр. 48; *Wengler, Völkerrecht, Band I*, 1964, стр. 333—339. — За критику схватања о постојању унутрашњег права међународних организација вид.: *Balladore Pallieri, Le droit interne des organisations internationales, RCADI*, t. 127 1969/III), стр. 7. и сл.

доношења, посебно гласање. Све ово представља не малу тешкоћу код изучавања основних правних обележја одлука међународних организација.

2. — Владајуће схватање у теорији међународног права у првим годинама после оснивања УН и доношења Статута Међународног суда правде (МСП) 1945. године било је да чл. 38. Статута МСП представља „ауторитативно“ набрајање и систематизацију формалних извора међународног права, фундамент на којем почива општа теорија извора у међународноправном поретку. Сходно одредбама чл. 38. Статута МСП у ове изворе спадају: међународни уговори, међународно обичајно право и општа правна начела, те судске одлуке и доктрина, као „помоћна средства за утврђивање правних правила“. Функција помоћних извора јесте, према томе, да служи утврђивању постојања правила позитивног међународног права, а то су само међународни уговори, међународно обичајно право и општа правна начела, у својству главних извора међународног права⁽²⁾. Статут МСП не помиње одлуке међународних организација међу главним или помоћним изворима међународног права.

У годинама непосредно после оснивања УН теорија међународног права редовно није посебно проучавала одлуке међународних организација код доктринарног приступа изворима међународног права и придржавале се систематизације чл. 38. Статута МСП. У овом раздобљу узвук представља посебно третирање одлука међународних организација као извора међународног права; у те узвезетке спадају и радови Бартоша у југословенској доктрини⁽³⁾. У неким најновијим општим систематским делима о међународном праву не помињу се одлуке међународних организација међу изворима међународног права⁽⁴⁾, али се запажа и промена у ставу доктрине у овом погледу⁽⁵⁾. Ова еволуција у ставу доктрине, која се изражава у посебном разматрању одлука међународних организација код извора међународног права, производ је деловања више чинилаца, од којих се ове, сасвим уопштено, помињу само неки од њих.

(2) У доктрини постоји спор о правној природи и хијерархији ових извора, посебно општих правних начела. За овај рад битно је да се утврди да преовладава гледиште да су уговори и обичајно право „главни“ и „основни“ облици стварања и испољавања правила позитивног међународног права. — Поближе. Andrassy, Међународно правосуђе, Загреб, 1948, стр. 124—130; Аврамов, Општа правна начела као извори међународног права, ЈРМП, 3 (1959); Бартош, *Transformations des principes généraux en règles positives du droit international*, Mélanges Andrassy, La Haye, 1968; Тункин, *Теория международного права*, Москва, 1970, стр. 215—230.

(3) Бартош, Одлуке међународних тела у систему правних извора, Међународни проблеми, 3 (1953), стр. 12—26; Бартош, Међународно јавно право, књига прва, Београд, 1954, стр. 112—113.

(4) На пример: Brownlie, *Principles of Public International Law*, Oxford, 1966, стр. 2, Cavaré, *Le droit international public positif*, Tome I, 3e édition par Quéneudec, Paris, 1967, стр. 214; Seidl-Fohenveldern, *Völkerrecht*, 2. Auflage, 1969, стр. 35; Andrassy, Међународно право, пето издање, Загреб, 1971, стр. 13—22, али вид. предговор аутора.

(5) Курс *международного права*, Том I, Москва, 1967, стр. 187—195; Starke, *An Introduction to International Law*, sixth edition, London, 1967, стр. 50—52; Vellas, *Lroit international public*, Paris, 1967, стр. 207—216; *Manual of Public International Law*, ed. Sorensen, 1968, стр. 156—171; Monaco, *Cours général de droit international public*, RCADI, t. 125 (1968/III), стр. 187. и сл.; Friedmann, *General Course in Public International Law*, RCADI, t. 127 (1969/II), стр. 142—146; Rousseau, *Droit international public*, Tome I, *Introduction et sources*, Paris, 1970, стр. 433, и сл.

3. — Став теорије међународног права према одлукама међународних организација у првим годинама после оснивања УН и специјализованих установа УН био је условљен неразвијеношћу праксе ових организација, која је правно релевантна за опредељење функције одлука међународних организација у међународном праву. Већ на конференцији у Сан Франциску 1945. године оправдано се предвиђало да ће пракса УН бити чинилац тумачења одредаба Повеље. У извештају Комитета IV/2 конференције изричито се говори да ће „током свакодневних делатности органа организације неизбежно доћи до тога да сваки орган тумачи делове Повеље који се могу применити на његове функције“⁽⁶⁾. Ово се начело односи и на развој унутрашњег права осталих међународних организација, посебно европских заједница (Европска заједница за угаљ и челик, Европска заједница за атомску енергију и Европска економска заједница — ЕЕЗ): пракса надлежног органа је битан правни критеријум тумачења одредаба основног међународног уговора и опредељења функције одлука међународних организација у њиховом унутрашњем праву и међународном праву уопште.

На став доктрине у првим годинама после оснивања УН утицало је и одређено поимање улоге начела државне суверености у процесу одлучивања о политичким питањима у међународним организацијама, поготову у УН као првасходно политичкој организацији. Једногласност код доношења политичких одлука, као што је познато, била је својствена међународном праву до првог светског рата и примењивала се на великим међународним политичким састанцима почев од Бечког конгреса.

У међународном праву до првог светског рата питање правне обавезности одлука међународних конгреса и конференција формалноправно се није постављало: одлуке су се доносиле једногласно по формули „једна држава — један глас“. Уколико такве сагласности није било, није се уопште доносила одлука, или су доношене „жеље“, „препоруче“ односно „декларације“, за које се сматрало да немају правно него морално политичко обележје. У питањима поступка одлучивало се, по правилу, већинским гласањем. Међународни уговор, у којем су биле формулисане политичке одлуке конференције, обавезивао је коначно стране уговорнице када је био ратификован⁽⁷⁾. Једногласност код одлучивања била је правило ондашњег општег међународног обичајног права и почивала је на суверености и правној једнакости држава. Због тога се сматрало да не могу имати правног дејства политичке одлуке ако их државе нису гласањем прихватиле, и да једногласност представља изразиту гаранцију њихове правне једнакости у међународном праву⁽⁸⁾.

(6) Поближе: *Kaeckenbeeck, La Charte de San Francisco dans les rapports avec le droit international, RCADI, t. 70 (1947/I), стр. 156—157; Higgins, The United Nations and Lawmaking: The Political Organs, ASIL Proceeding 1970, AJIL, 4 (1970), стр. 44—45.*

(7) Формалноправна примена једногласности није искључивала у стварности односе фактичке, па и правне неједнакости држава, наметање воље великих сила малим државама у остваривању политике равнотеже снага у Европи. — Поближе: Јанковић, Доношење одлука на међународним конференцијама, Питања међународног права, Сарајево, 1957, стр. 9. и сл.; *Wolfke, Great and Small Powers in International Law from 1314 to 1920, Wroclaw, 1961.*

(8) Вид.: Шуковић, Суверена једнакост и начини доношења одлука у међународним организацијама, ЈРМП, 3 (1969), стр. 379—380 и тамо наведена литература; *Wolfke, cit.* дело у бел. 7, стр. 127—128.

Процес одлучивања није генерално почивао на једногласности у међународним административним унијама онога времена⁽⁹⁾. Основни међународни уговор је овде омогућавао развијање одређених начина легислације у међународном праву. На међународним конгресима и конференцијама уговор је чинио завршну фазу у правном уобличавању држава у погледу мењања важећих или стварања нових правила међународног права. У међународним административним унијама успоставља се систем одлучивања у којем основни међународни уговор представља правни основ и оквир стварања правних правила већином и без ратификације⁽¹⁰⁾.

Разлика између међународних конгреса и конференција и међународних административних унија у овом погледу није последица стицаја случајних околности. У уговорима о оснивању међународних административних унија били су уређени односи стручно-техничке природе. Њихово регулисање није најнепосредније задирало у политичке интересе држава, а захтевали су и унифицирано доношење и примену међународних правила. Уколико је, пак, регулисање стручно-техничких питања обухватало и важне политичке интересе држава, тада је одлучивање почивало на једногласности. Изразити пример за ово је одлучивање у Централној комисији за Рајну у важним питањима на основу „заједничке сагласности“ према чл. 46. Ревидираних мајнских аката о пловидби на Рајни од 1868. године⁽¹¹⁾.

4. — И Пакт Друштва народа је почивао на једногласности код одлучивања о политичким питањима у Скупштини и Савету Друштва народа. Код одлучивања у питањима поступка Пакт је предвиђао примену просте већине код гласања, док су се неке одлуке Скупштине доносиле двотрећинском већином (на пример: пријем нових чланова)⁽¹²⁾.

Услов једногласности показао се у пракси Друштва народа неодговарајућим решењем, нарочито код предузимања одређених политичких акција, изражавања политичких ставова или оцене понашања држава чланица од стране организације као целине, пошто је један противан глас спречавао доношење одлуке. Тако се временом у пракси Друштва народа развијао систем препорука. Препоруке су редовно прихватане у облику резолуција Скупштине, као начин доношења правно необавезних одлука на основу квалификоване двотрећинске већине; доносиле су се у случајевима када се нису односиле на поједине државе чланице и садржавале су обично захтев или препоруку, који су били упућени Савету или

(9) Интелектуална и индустријска својина, разне гране телекомуникација, пољопривреда и јавно здравље, први међународни робни споразуми.

(10) Овај систем обележава: а) одлуке о утврђеним важним питањима у основном међународном уговору доносе се једногласно и ратификују се; б) ствара се могућност да се одлуке о мање важним питањима доносе већином гласова и оне не морају бити ратификоване; в) реглеманти могу да се доносе већином гласова у надлежном органу и исто тако не захтевају ратификацију. — Вид.: Бартош, Одлуке међународних тела у систему правних извора, Међународни проблеми, 3 (1953), стр. 16—18; *Tammes, Decisions of International Organs as a Source of International Law, RCADI, t. 94 (1958/II)*, стр. 263. и сл.

(11) Вид. за појединости: *Scheuner, Die Rechtssetzung internationalen Gemeinschaften. Festschrift Verdross, Wien, 1960*, стр. 229—230.

(12) Поближе: Јанковић, Начело једногласности према Пакту Друштва народа, Питања међународног права, Сарајево, 1957, стр. 41—70; Бартош, цит. дело у бел. 10, стр. 19—20; *Tammes, cit.* дело у бел. 10, стр. 301—302.

свима државама чланицама Друштва народа. Систем препорука био је примењен и у Међународној организацији рада. Општа конференција рада могла је да доноси препоруке, уз услов да су прихваћене двотрећинском већином. Ова врста одлука, са правом је истицао Ле Фир (Le Fir) између два светска рата, примењивала се као начин међународног одлучивања јер се није желело да Општа конференција рада, противно сагласности држава, врши функцију законодавног органа у међународноправном поретку и посебно у међународном регулисању радних односа⁽¹³⁾.

Одлучивање у међународним организацијама у раздобљу Друштва народа, према томе, почивало је на једногласности, али је коришћен већински принцип код одлучивања у питањима поступка, слично као и на међународним конгресима и конференцијама или у Централној комисији за Рајну. Поред тога, примењиване су и препоруке које су исто тако биле један од начина одлучивања у овим међународним телима. Устав Међународне организације рада изричито употребљава израз „препорукa“, док се у пракси Друштва народа одлучивање путем препорука поступно развијало, посебно код одлучивања о политичким питањима. И поред свих разлика у погледу правног дејства, заједничко је обележје ових начина одлучивања, да су усмерени на то да се у међудржавном општењу формалноправно обезбеди да се примењују само правила позитивног међународног права, и то уговорног права, на основу којих државе не могу бити обавезане без њихове сагласности, поготову у политичким питањима.

5. — Повеља УН, први пут у међународном праву у једној општој и универзалној међународној организацији, успоставља систем одлучивања који је генерално заснован на већинском принципу (квалификована или проста већина у зависности од предмета одлучивања и органа који одлучује) и који овлашћује органе УН да могу да доносе препоруке о питањима која су утврђена у Повељи⁽¹⁴⁾. Напуштајући једногласност код одлучивања у главним политичким органима, Повеља задржава формулу „једна држава — један глас“, уз особено регулисање одлучивања већином гласова у Савету безбедности, посебно код примене Главе VII Повеље (угрожавање и нарушење мира, напад), на основу начела једногласности сталних чланова Савета безбедности. Према одредбама чл. 18. Повеље УН, на пример, одлуке Генералне скупштине, у њеном својству пленарног и највишег органа са општом надлежношћу, доносе се „двотрећинском већином у „важним питањима“, међу која спадају и „препорукe које се односе на одржање међународног мира и безбедности“. По одредбама Повеље и пракси УН буџетска питања и тумачење одредаба Повеље од стране Генералне скупштине решавају се исто тако двотрећинском већином, што је било незамисливо у систему Пакта Друштва народа. У том систему су се резолуције Скупштине Друштва народа о колективној безбедности, буџетским питањима и тумачењу Пакта доносила једногласно. И ус-

(13) И поступак прихватања и достављања нацрта међународних конвенција рада законодавним органима држава чланица имао је за сврху да ограничи међународну легислацију МОР-а противно сагласности држава чланица. — Вид.: Le Fir, Међународно јавно право, Београд, 1934, стр. 659. и сл.

(14) На пример: Генерална скупштина према ст. 1, чл. 12. и т. 1, чл. 13, Савет безбедности на основу чл. 36. и Економско-социјални савет по ст. 2, чл. 62, Повеље УН.

тави специјализованих установа, које су основане у току и непосредно по завршетку другог светског рата, почивају на примени већинског принципа код одлучивања у пленарним и другим органима. У специјализованим установама, које делују у области међународних финансија (Банка, Фонд), одступљено је од формуле „једна држава — један глас“ и уведено је пондерирање гласова код већинског одлучивања на основу мерила да број гласова зависи од висине финансијског доприноса државе чланице. Пондерирано гласање уведено је и у европским заједницама и Европском савету, посебно у Скупштини европских заједница и Саветодавној скупштини Европског савета. Иначе, одлучивање пондерирањем гласова не представља новину у међународном праву; коришћено је у неким међународним административним унијама пре 1914. године, у међународним робним споразумима између два светска рата, а примењује се у савременим међународним робним споразумима и у низу међународних економских организација⁽¹⁵⁾.

Начини одлучивања у међународним организацијама, основаним при крају и у првим годинама после завршетка другог светског рата, показују одређен континуитет у развоју процеса одлучивања. Континуитет се испољава у томе што се у Повељи УН и уставима специјализованих установа УН користе разни начини и пракса одлучивања међународних конгреса и конференција, међународних административних унија и тела, система Пакта Друштва народа и Устава Међународне организације рада. Они се гипко примењују и зависе од предмета делатности међународне организације, али изразито почиње да преовлађује већинско одлучивање у разним облицима, укључујући и Савет безбедности УН. Ово представља прекретницу у поређењу са стањем између два светска рата: створени су правна основа и општи правни оквир за већинско одлучивање и у политичким питањима у општој и универзалној међународној организацији као што су УН, па и у међународном праву уопште. Међународноправни значај ове тенденције развоја далековидо је уочио Џенкс (Jenks) већ 1945. године⁽¹⁶⁾. Оно што је 1945. године представљало тенденцију развоја, данас је далеко преовлађујуће обележје организационог уређења бројних савремених међународних организација⁽¹⁷⁾. Одлучивање у њима изузетно почива на једногласности⁽¹⁸⁾.

6. — Снажење и ширење институционализације међународног права, чије битно обележје представља оснивање и међународноправно уре-

(15) Вид.: Vellas, *Droit international économique et social*, Tome I, Paris, 1965, стр. 145. и с.; Seidl Hohenveldern, *Das Recht der internationalen Organisationen einschliesslich der supranationalen Gemeinschaften*, 1967, стр. 120—12.2

(16) „Битка да се замени једногласност код доношења одлука сада је у главном добијена. . . процес развоја достигао је кумулацију у одредбама Повеље, која садржи потпуно напуштање услова једногласности“ (Jenks, *Constitutional Problems of International Organizations*, BYIL 1945, str. 22).

(17) Поближе: Шуковић, цит. дело у бел. 8, стр. 382—386; Димитријевић—Рачић, Међународне организације, Београд, 1971, стр. 173. и с.; Нинчић, Функције и структура Европске заједнице, Федерализам и национално питање, збирка радова, Београд, 1971, стр. 312—317.

(18) На пример: СЕВ, НАТО, важна питања у ЕЕЗ и ЕФТА, обавезне одлуке у Арапској лиги. — У доктрини је прихваћено да већинско одлучивање није нужно у супротности са сувереношћу и правном једнакошћу држава. Поближе: Шуковић, цит. дело у бел. 8, стр. 392; Димитријевић—Рачић, цит. дело у бел. 17, стр. 173—176.

беће делатности бројних и врло разноврсних међународних организација, довела је у савременом међународном праву до стварања и развијања унутрашњег права међународних организација на основу одредаба основног међународног уговора и других, са њиме повезаних међународних инструмената⁽¹⁹⁾. Пракса међународних организација показује да већином гласова донете одлуке надлежних органа у области унутрашњег права међународне организације имају обавезно правно дејство према свим државама чланицама, укључујући и оне које су гласале против, уздржале се од гласања или нису учествовале у гласању. У ову врсту спадају нарочито одлуке чији је предмет унутрашње организационо уређење и уређење односа са другим међународним организацијама, појединим државама чланицама или другим државама, односно уређење права и дужности појединаца, а нарочито: а) избор чланова појединих органа; б) пријем и искључење из чланства, односно обустављање чланских права и повластица; в) доношење пословника главних и других органа (комисије, комитети и сл.); г) оснивање и одређивање мандата помоћних и сличних органа; међутим, држава чланица која се не слаже са одлуком може да не учествују у раду ових органа⁽²⁰⁾ и д) одобрење и примена уговора које закључи надлежни орган у име организације⁽²¹⁾; б) одобрење буџета које укључује обавезу сваке државе чланице да уплати одговарајући допринос за финансирање редовних делатности организације⁽²²⁾; е) ревизија основног међународног уговора у складу са његовим одредбама, уколико у њему не постоји одредба о престанку чланства у случају неприхватања, „contract out” клаузула, или ако предвиђа једногласност свих страна уговорница за ступање измена на снагу⁽²³⁾; ж) положај, права и дужности службеника организације⁽²⁴⁾. Одлуке хијерархијски надређеног односно

(19) Међународне организације су „организатори, 'законодавци' свог унутрашњег живота, унутрашње делатности у границама овлашћења која су утврђена у односу на њих у уговорима о њиховом оснивању” (Курс међународног права, Том I, Москва, 1967, стр. 188).

(20) У раду *Ad hoc* комитета за мирољубиво коришћење космоса, који је основан резолуцијом Генералне скупштине УН од 1958. године, у почетку нису учествовали Индија, СССР и УАР, иако су резолуцијом изабрани за његове чланове. Касније су се укључили у његов рад.

(21) На пример у УН, споразуми о старатељству, односима УН и специјализованих установа УН, споразуми о седишту. Вид.: *Karunatileke, Essai, d'une classification des accords conclus par les Organisations internationales*, RGDIP, 1 (1971), нарочито стр. 37—76. — У оквиру Проширеног програма технике помоћи УН, на основу резолуција Генералне скупштине и Економско-социјалног савета, развио се међународни уговорни и управни систем координације делатности УН, специјализованих установа, мисија техничке помоћи УН и држава чланица. Поближе: Магарашевић, Основни међународног права, Нови Сад, 1965, стр. 23.

(22) Спорно је да ли постоји обавеза финансирања ванредних трошкова организације, што се нарочито изразито испољило у размимотицањима око финансирања мирољубивих операција УН. Спор није решен уплатом одговарајућег доприноса. — Вид.: Шукровић, Питање финансирања операција УН у Конгу и на Блиском Истоку, JPMIP, 3 (1964); *Bastid, Le droit des Organisations internationales*, Fasc. III, Paris, 1967—1968, стр. 318—322.

(23) Поближе: *Bowett, The Law of International Institutions* (прво издање), Лондон, 1963, стр. 319, 329—332; *Seidl-Hohenveldern, cit.* дело у бел. 15, стр. 348—351; Димитријевић—Рачић, *цит. дело* у бел. 17, стр. 216, и сл.

(24) *Seidl-Hohenveldern, cit.* дело у бел. 15, стр. 107—109.

функционално независног органа обавезују одговарајуће органе међународне организације, осим ако из текста одлуке не произлази да нема такво дејство⁽²⁵⁾. Функционалну независност уживају судски органи међународних организација код доношења обавезних одлука, али има и случајева када политички орган међународне организације остварује судску функцију⁽²⁶⁾.

Обавезно дејство имају већином гласова донете одлуке које су државе чланице дужне да спроведу на основу изричитих одредаба основног међународног уговора, као, на пример: одлуке Савета безбедности о примени колективних мера из чл. 41. и 42. Повеље, под условом да су донете потребном већином у Савету безбедности и уз поштовање начела једногласности његових сталних чланова; одлуке Органа за саветовање о примени политичких, економских и војних санкција по Рио пакту од 1947. године, с тим да ниједна страна уговорница не може бити принуђена да употреби оружану силу без њене изричите сагласности⁽²⁷⁾.

7. — У неким регионалним специјализованим међународним организацијама, посебно у европским заједницама, утврђени су општи систем и дејство обавезних и других одлука надлежних органа. Уговори о оснивању европских заједница разликују по правном дејству: билге обавезне одлуке (правилници и смернице), које имају генерално регулентарно дејство; појединачне обавезне одлуке (наредбе); необавезне одлуке (препоруче и мишљење)⁽²⁸⁾. Суд европских заједница, у својству заједничког органа, доноси обавезне судске одлуке, а има значајне надлежности у остваривању непосредне контроле законитости аката органа европских заједница са основа ненадлежности, због повреде основног међународног уговора или правила за његову примену, као и ради самовласног коришћења дискреционе власти (*détournement de pouvoir* унутрашњег права), које су сличне надлежностима у управном спору у домаћем праву држава. У остваривању ових надлежности Суд европских заједница је овлашћен да оцењује законитост измена у организационом уређењу Европске за-

(25) Резолуција Генералне скупштине УН 590 (VI) 1952, са каснијим изменама, садржи Правилник о службеницима УН по којем је Генерални секретар овлашћен да доноси обавезне прописе за његову примену. Резолуцијом 351 А (IV) 1949, са каснијим изменама, основан је Административни суд УН, у чију надлежност спада, између осталог, решавање спорова из радних односа службеника УН. Иако је Генерална скупштина основала и утврдила мандат овог органа, његове одлуке, као судског органа УН, обавезују Генералну скупштину односно УН као субјект међународног права.

(26) По чл. XVIII Статута Међународног монетарног фонда извршни директори и Савет гувернера су овлашћени да дају обавезне интерпретативне одлуке у случају спора о тумачењу Статута између државе чланице и Фонда или између самих држава чланица.

(27) Поближе: Гавранов, Принципи и примена система колективне безбедности Уједињених нација, Београд, 1969; чл. 8, 17. и 20. Рио пакта, текст: *Inter-American System, Inter-American Institute of International Legal Studies*, New York, 1966, стр. 376. и сл.

(28) Сагласно чл. 189. уговора о ЕЕЗ, на пример, Савет и Комисија могу да донесу: правилник, који има „општу важност“ и који је „у свим његовим деловима обавезан и важи непосредно у свакој држави чланици“; смерницу, која је „обавезна у односу на сваку чланицу којој је упућена у погледу циља који треба постићи“, али која пролазита унутрашњим органима „избор форми и средстава“ за постизање тог циља; наредбу, која је „обавезна у свим њеним деловима“ у односу на оне који се у њој помињу“; препоруку и мишљење (став), која „немају обавезно дејство“. — Вид. за појединости: *Seidl-Hohenveldern*, цит. дело у бел. 15, стр. 193—199.

једнице за угаљ и челик са циљевима и структуром те заједнице (тзв. мала ревизија), као и сагласност међународних уговора које надлежни орган ЕЕЗ намерава да закључи, дакле уговора још у фази преговарања и пре закључења, са одредбама уговора о оснивању ЕЕЗ⁽²⁹⁾.

С друге стране, у пракси међународних организација има изузетних случајева када се одустаје од општих правила која треба да обезбеде сагласност одлука органа са основним међународним уговорима, и када одлуке и акти међународне организације могу да имају *ultra vires* дејство. У споразумима о зајму и гаранцијама Међународне банке за обнову и развој, посебно када је реч о зајмовима приватним лицима и гарантини државе за такав зајам, редовно се налази одредба из Правилника о зајмовима, на основу којих се права и дужности страна уговорница утврђују искључиво по одредбама односних споразума о зајму односно гаранцијама. Зајмопримац односно гарант, штавише, не може да захтева поништење споразума ни зато што је противан Статуту банке или било којег другог разлога. Оваком врстом правила успостављају се, заправо, међународни режим и односи који су ослобођени сваке правне везе чак и са Статутом банке, иако је он основни међународни уговор на којем правно почивају како међународни субјективитет, тако и делатност банке⁽³⁰⁾. Иначе, опште је правило и то да одлуке међународних организација не могу да задиру у материју која по основном међународном уговору или општем међународном праву спада у искључиву домаћу надлежност државе чланице.

Посебну врсту већинских одлука представљају акти надлежног органа међународне организације, у којима се испољава њена регламентарна власт и која је особен облик испољавања легислације у међународном праву. Ове одлуке се доносе на основу и у складу са одредбама основног међународног уговора, посебно у стручно-техничким питањима. Ове одлуке су редовно условно обавезне на основу contract out клаузуле. Државама чланицама је, наиме, остављена слобода да не прихвате ове одлуке под условом да изложи оправдане разлоге због чега их неће примењивати у свом унутрашњем праву⁽³¹⁾. Да би ова врста правила правила ступила на снагу, у унутрашњем праву, није неопходно да држава спроведе уставну ратификацију, иако већина држава то чини. Contract out клаузулом се усклађују општи интерес међународноправног уређења одређене материје са појединачним интересом државе чланице међународне организа-

(29) Поближе: Pinto, *Les organisations européennes*, Paris, 1963 стр. 268—276; Bastid, цит. дело у бел. 22, стр. 422—426; Greig, *International Law*, London, 1970, стр. 635—647; Димитријевић — Рачић, цит. дело у бел. 17, стр. 187 и сл. — Вид.: Laubadère, *Traits généraux du contentieux administratif des Communautés européennes*, RCADI, t. III (1964/I), стр. 531. и сл.

(30) Јенкс, цит. дело у бел. 1, стр. 179.

(31) На пример: „међународне смернице“ Савета ИАО о стандардима у ваздушном саобраћају; међународни санитарни прописи Скупштине Светске здравствене организације, као што су: Међународни санитарни правилник и Међународни правилник о стандардизацији лекова. Регламентарном влашћу располажу и друге специјализоване установе УН у подручјима њихове делатности, те Међународна агенција за атомску енергију. — Поближе: Saba, *L'activité quasi-legislative des institutions spécialisées des Nations Unies*, RCADI, t. III (1964/I), нарочито стр. 673—682.

пије⁽³²⁾. Једна од функција једногласности код одлучивања јесте, заправо, да обезбеди усклађивање општег и појединачног интереса. Усклађивање општег и појединачног интереса може се обезбедити и на начин како то уређује Повеља СЕВ-а од 1959. године, по којој се препоруке и одлуке Савета доносе једногласно, али се оне не примењују у државама чланицама које су „изјавиле да нису заинтересоване за односно питање”⁽³³⁾.

8. — Од посебног су интереса са становишта њиховог правног дејства одлуке међународних организација које су препоруке. Има случајева кад је њихово дејство прецизирано у том смислу што основни међународни уговор изричито одређује да ова врста одлука нема обавезно правно дејство (европске заједнице, посебно ЕЕЗ). У другим случајевима основни међународни уговор одређује ограничено правно дејство препорука у односу на државе чланице. Устав Међународне организације рада (МОР), на пример, изричито регулише дејство препорука Опште конференције рада о радним односима, донетих двотрећинском већином. Државе чланице МОР-а су дужне, најкасније у року од 18 месеци од завршетка заседања Опште конференције рада на којој је донета препорука, да је доставе својим законодавним и другим надлежним органима ради за конодавног регулисања и предузимања других мера, као и да обавесте Генералног директора МОР-а о учињеном. Устав МОР-а изричито одређује да осим упознавања надлежних органа, државе чланице немају другу правну обавезу у односу на ове препоруке. Међутим, у пракси МОР-а ове препоруке су имале и шире правно дејство: оне су се, најчешће, доносиле као допуна међународних конвенција рада, у ком случају су се разрађивала начела односне међународне конвенције рада; у случајевима када су се препоруке доносиле у областима које нису уређене међународним конвенцијама рада због њихове сложености и разлика у степену развоја држава чланица, препоруке су служиле као основа код каснијег доношења међународних конвенција рада. Другим речима, препорука је овде представљала одребену фазу у процесу легислације у међународном радном праву и стварању нових правила међународног права у том подручју. На тај начин, препоруке МОР-а у стварности добијају све више у правном значају и нису више, као до скора, „сиромашни робак конвенције”⁽³⁴⁾.

У доктрини значајна пажња је посвећена проблему правног дејства и обавезности резолуција Генералне скупштине УН. Једно време доктрина је, полазећи од карактера функција и надлежности Генералне скупштине као политичког а не правног органа и од припремних радова конференције у Сан Франциску, заступала мишљење да су резолуције Генералне

(32) Савет гувернера Фонда, под утврђеним условима и после безуспешног покушаја измирења, може да стави државу чланицу пред избор: да прихвати од Савета гувернера утврђен паритет националне валуте или да испуни из Фонда (чл. IV ст. 6, чл. XV ст. 26 и XX ст. 46 Статута Међународног монетарног фонда).

(33) Сличан начин одлучивања примењен је у чл. 14. Конвенције о ОЕЕС од 1948. године (Маршалов план), односно у ст. 2, чл. 6. Конвенције о ОЕСД од 1960. године, која је наследила ОЕЕС. — По чл. IV Повеље СЕВ-а, препоруке се „доносе у питањима економске и научно-техничке сарадње”, а одлуке „у организационим и процедуралним питањима”.

(34) Чл. 19. Устава МОР-а. — Пближе: Пешин, Међународна организација рада, Нови Сад, 1969, стр. 121—122, 123—124.

скупштине, по правилу, препоруке и да имају морално-политичко обележје⁽³⁵⁾. Овај став испољио се својевремено и у југословенској доктрини, у којој је Бартош доследно заступао став о моралном обележју резолуција Генералне скупштине, с позивом и на начело суверене једнакости државе, указујући и на то, између осталог, да политички карактер и универзалност УН могу бити чинилац који онемогућује остваривање пуног правног ауторитета њених одлука, укључујући нарочито санкцију⁽³⁶⁾. Било је, чак, мишљења да свака дискусија о правној обавезности резолуција Генералне скупштине представља чисту спекулацију, без икакве важности за међународно право⁽³⁷⁾. С друге стране, у теоријским разматрањима тога времена изузетно се јављају мишљења која указују на то да резолуције Генералне скупштине имају одређено правно дејство иако су препоруке, посебно с позивом на начело савесног испуњавања међународних обавеза из чл. 2. Повеље УН⁽³⁸⁾. Поготову је представљао изузетак став да резолуције Генералне скупштине могу да имају правно дејство у процесу стварања правила међународног права. Судија Алварез је, на пример, у одвојеном мишљењу о резервама уз Конвенцију о геноциду и индивидуалном мишљењу у англо-норвешком спору о риболову од 1951. године указивао на то да тенденција развоја иде у правцу ширења законодавне власти Генералне скупштине УН⁽³⁹⁾.

Не улазећи на овом месту у појединости, може се утврдити да је пракса Уједињених нација потврдила тенденцију развоја о којој је Алварез говорио. Резолуције Генералне скупштине УН, посебно оне које су донете у облику декларација, имале су и имају правно дејство које се не може свести на њихово морално-политичко обележје, при чему се показало да је сасвим упрошћен став, који се заступао и у службеним издањима УН, да резолуције Генералне скупштине могу бити игнорисане⁽⁴⁰⁾.

Резолуције Генералне скупштине УН могу имати врло различито правно дејство⁽⁴¹⁾. Пре свега, оне могу да буду облик одлучивања којим се тумаче и разрађују релевантне одредбе Повеље УН (на пример: Светска декларација о правима човека од 1948. године, касније пактови о правима човека; Декларација о давању независности колонијалним територијама и народима од 1960. године; резолуција јубиларног заседања 2625.

(35) Упор.: Goodrich-Hambro, *Charter of the United Nations*, 2nd edition, Boston, 1949, стр. 151—152; Kelsen, *The Law of the United Nations, with Supplement*, London, 1951, стр. 194, 495.

(36) Бартош, цит. дело у бел. 10, стр. 24; Бартош, Поштовање међународних обавеза. Међународна политика, 160 (1956).

(37) Stone, *Legal Controls of International Conflict* (прво издање), London, 1954, стр. 275.

(38) Поближе: Магарашевић, О правној обавезности резолуција Генералне скупштине УН, Међународни проблеми, 2 (1957), стр. 81. и сл.

(39) ICJ Reports 1951, стр. 49, 52. и 152.

(40) „Одлуке Генералне скупштине формулисане су као „препоруке“ државама чланицама, осталим органима и специјализованим установама, повезаним са УН. Иако ове препоруке нису обавезне и могу бити игнорисане од заинтересованих страна, оне имају обележје моралног убеђивања од стране већине влада које стоје иза њих“ (*Everyman's United Nations*, fifth edition, New York, 1956, стр. 19).

(41) Поближе од најновијих дела: Castañeda, *Valeur juridique des résolutions des Nations Unies*, RCADI, t. 129 (1970/I), стр. 211. и сл. и тамо наведена литература; Rousseau, цит. дело у бел. 5, стр. 433. и сл.; Димитријевић — Рачић, цит. дело у бел. 17, стр. 155—157; Тункин, цит. дело у бел. 2, стр. 184. и сл.

(XXV) 1970 „Декларација о начелима међународног права о пријатељским односима и сарадњи међу државама у сагласности са Повељом УН“⁽⁴²⁾. У овом, у основи међународном законодавном процесу, могу да постоје разлике у ставовима држава о правном домаћају резолуције и тумачењу релевантних одредаба Повеље УН⁽⁴³⁾. Битно је, међутим, да се оваквом врстом одлука на особен начин, својствен међународном праву, развија процес легислације не само УН него и шире, имајући у виду универзалну функцију и дејство начела Повеље у савременом међународном праву. Резолуције Генералне скупштине могу, даље, да буду чинилац у процесу стварања правила општег међународног обичајног права, у неким случајевима и за врло кратко време, ако се посебно има у виду објективни конститутивни елеменат међународног обичајног правила. То је био случај са резолуцијом Генералне скупштине 1721 (XVI) 1962, која је садржавала два фундаментална начела међународног космичког права, која су касније конкретно разрађена и формулисана у Уговору о мирољубивом коришћењу космоса од 1967. године⁽⁴⁴⁾. Најзад, пракса Генералне скупштине потврдила је предвиђања са конференције у Сан Франциску и она је, као и други политички органи УН, у текућој делатности организације тумачила релевантне одредбе Повеље, развијала унутрашње, првенствено обичајно право УН, и то у неким случајевима врло екстензивно применом функционалног тумачења у светлу циљева и начела УН (implied powers) у примени одредаба Повеље УН⁽⁴⁵⁾.

Посебан случај представљају одлуке надлежног органа међународне организације који је по одредбама основног међународног уговора овлашћен да донесе препоруку или обавезну одлуку по својој дискреционој оцени, када је та одлука формулисана тако да се из ње не види да ли је реч о препоруци или обавезној одлуци. Таква овлашћења има Савет безбедности по одредбама Главе VII Повеље УН. У пракси примене оваквих одлука неизбежно долази до политичког и правног спора о домаћају и правној обавезности овакве одлуке⁽⁴⁶⁾. Има случајева, опет, када се ефективно

(42) Вид.: Parry, *The Sources and Evidences of International Law*, Manchester, 1965, стр. 22; Шаховић, Кодификација правних принципа коегзистенције и развој савременог међународног права, Кодификација принципа мирољубиве и активне коегзистенције, Збирка радова, Београд, 1969, стр. 11. и сл.

(43) На пример: за представника Венецуеле резолуција 2625 (XXV) 1970. може се „легитивно сматрати као временски последње и најактуелније испољавање домаћаја и тумачења Повеље УН и њених начела“, која се „ауторитативно сматрају аутентичним принципима *jus cogens*“, док је представник САД истицао да у овој декларацији Генералне скупштине формулисана начела нису *jus cogens*. — Вид. извештај V заседања Специјалног комитета УН од 1970. године, пар. 109. и 123.

(44) Прво је начело да се међународно право, укључујући и начела Повеље УН, примењују у космосу, друго је начело слободе истраживања и коришћења космоса у мирољубиве сврхе од стране свих држава.

(45) На пример: резолуција Генералне скупштине „Уједињени за мир“ од 1950. године и резолуције у вези са мирољубивим операцијама УН. Њихово правно дејство и примена у пракси су очигледни, и поред озбиљних спорова и размимолажења у ставовима држава и доктрини. — Систематски обрађује правно дејство одлука политичких органа УН: Higgins, *The Development of International Law through the Political Organs of the United Nations*, London — New York — Toronto, 1963; Higgins, цит. дело у бел. 6, *passim*.

(46) Изразит пример је резолуција Савета безбедности од 22. XI 1967. поводом напада Израела на неке арапске земље. Текст: Документ УН С 8247.

правно дејство препоруке надлежног органа УН у стварности остварује неформалним саветовањима и заједничком акцијом УН и специјализованих установа УН. На тај начин се ефикасно осигурава неформалним законодавним поступком у процесу одлучивања, примена необавезних одлука једне организације од стране друге организације⁽⁴⁷⁾.

Имајући у виду ограничен предмет овог рада довољно је напоменути да закључивање међународних уговора под окриљем међународних организација, било у оквиру делатности надлежног органа било на од њих сазваним конференцијама, представља значајан појавни облик институционализације савременог међународног права и важан правни чинилац његове квалификације и прогресивног развоја. Овај начин одлучивања и међународне легислације одвија се по посебним правилима и регламентима унутрашњег права међународне организације, укључујући и правила о већинском гласању на конференцијама сазваним под окриљем међународне организације. Међутим, у крајњој анализи, правила међународног права стварају се у овом случају сагласношћу држава, на основу од раније опште прихваћених и уобичајених правила међународног уговорног права. На овим конференцијама утврђени текстови међународног уговора ступају на снагу сагласно њиховим одредбама, при чему ратификација или други начин прихватања чини битан елемент њихове правне обавезности и дејства. Другим речима, овде је реч суштински о традиционалном и уобичајеном процесу утврђивања, настајања или измене правила позитивног међународног права на основу формалноправног испољавања правностваралачке способности држава као субјеката међународног права у међународном уговорном праву, али уз особености које су производ институционализације међународноправног поретка.

9. — Претходна излагања била су ограничена на приказ неких основних и одабраних питања правног дејства одлука међународних организација. Отуда се и ова закључна разматрања свode на свега неколико елементарних констатација.

Прво, институционализација савременог међународног права довела је до стварања нових правних основа и општих правних оквира, као и утврђења организационог уређења међудржавног општења у међународним организацијама, у поређењу са међународним правом до 1914. године. Институционализацијом се поступно успостављају и развијају нови начини настајања правила позитивног међународног права, посебно путем већинског одлучивања, који су од важности и за општу теорију извора у међународном праву. Буран развој и ширење делатности међународних организација, њихова улога у регулисању и развоју међународних односа после другог светског рата, чак и када упечатљиво изражавају антагонизме данашњег света, повећавају и међународноправни значај и утицај њихових одлука у политичким, економским и другим подручјима уређења савремених међународних односа. И у том светлу сагледано, посебну паж-

(47) То је био случај 1946. године у лшанском питању, а у најновије време са применом резолуције Генералне скупштине о признању законитих права НР Кине и искључењу Тајвана из УН и специјализованих установа УН.

њу заслужује изучавање теоријско-правних обележја и праксе одлучивања у међународним организацијама.

Друго, у доктрини је било спорно да ли политички органи међународних организација могу уопште да доносе одлуке које имају правно дејство, при чему су се нарочито имале у виду резолуције Генералне скупштине УН о политичким питањима и где се заступало гледиште да су то одлуке које имају само морално-политичко обележје и дејство. Практика међународних организација и посебно УН показује да политички чинилац несумњиво утиче на одлучивање у њиховим политичким органима, нарочито у УН. Са друге стране, међутим, начела и друга правила основних међународних уговора, поступци и начини одлучивања који су правни по методу и спољном појавном облику исто тако утичу на процес политичког одлучивања у међународним организацијама. Ово из разлога што је институционализацијом створен нов општи правни оквир политичког одлучивања у међународним организацијама, који особеним правним начинима и поступцима дејствује на стварање и развој правила позитивног међународног права. То одлучивање укључује у одређеним случајевима, што је потврђено праксом савремених међународних организација, чак и остваривање законодавних функција у међународноправном поретку уопште и поготову у унутрашњем праву међународне организације. Према томе, не изгледа оправдано, полазећи од идеје супротстављања „политике“ и „права“ и њихове испреплетаности код одлучивања у политичким органима међународних организација, априорно порицати правна обележја, дејство и последице таквог одлучивања и утицај права на политичко одлучивање у међународној организацији, укључујући и одлуке које имају обележје препорука. То посебно важи за резолуције Генералне скупштине УН о политичким питањима.

Треће, институционализација међународног права довела је до успостављања нових општих правних оквира и начина стварања правила, нарочито у међународном обичајном праву. У међународном праву све до оснивања УН, специјализованих установа УН, бројних нових универзалних и регионалних, општих и специјализованих међународних организација, правила међународног обичајног права традиционално су настајала и развијала се у индивидуалном општењу држава. То општење обележавало је поступно и редовно дуготрајно испољавање објективног и нарочито субјективног конститутивног елемента обичајног правног правила (општа пракса и правно уверење о обавезности правила). У савременом међународном праву у оквиру међународних организација стварање и развијање правила међународног обичајног права у оба њихова конститутивна елемента је олакшано и убрзано кроз нове институционалне оквире остваривања процеса међународне легислације, што се одражава и на процес утврђивања постојања овог или оног правила обичајног права⁽⁴⁸⁾.

(48) „У савременој ери високо развијене технике комуникација и информација, настајање обичаја путем међународних организација је знатно олакшано и убрзано; утврђивање обичаја не захтева више од једне генерације или, чак, далеко мање од тога...“ (судија Танака у спору о Југозападној Африци — ICJ. Reports 1966, стр. 291).

Четврто, нови институционални облици настајања обичајних правних правила заједничком сагласношћу у одлукама међународних организација довели су до стварања обичајних правила унутрашњег права међународних организација која су, у неким случајевима представљала de facto ревизију основног међународног уговора (у УН, на пример). Одлуке међународних организација, посебно декларације о начелима међународног права, могу да представљају доказ настајања, међустепен или коначан доказ постојања обичајних правила, односно фазу у процесу регулисања одређених међународних односа правилима међународног уговорног права. У том међународном законодавном процесу настају и одређени, институционализацији међународног права својствени и особени начини одлучивања. То је посебно не само напуштање једногласности него и примена усаглашавања (*consensus*)⁽⁴⁹⁾. У доктрини има мишљења да правила међународног обичајног права нису погодан извор за уређење односа новог међународног права „сарадње” и „благостања” и да се међународни односи ове врсте могу регулисати само правилима међународног уговорног права⁽⁵⁰⁾. Међутим, пракса неких помоћних органа УН и нарочито УНЦТАД-а упућује на закључак да је то мишљење за дискусију. Усаглашавање, поготову у УНЦТАД-у, јавља се као поступан начин настајања и уобличавања обичајноправних правила у одговарајућим подручјима међународних економских односа.

Пето, одлуке међународних организација, у целини посматрано, врло су разнолике и имају различито правно дејство. Њихов дијапазон је широк, почев од одлука које су препоруке и све до обавезних одлука у унутрашњем праву међународне организације, односно одлука са регламентарним дејством⁽⁵¹⁾. Има одлука које су извор општег или регионалног међународног обичајног права, односно које утичу или институционалним путем доприносе стварању правила међународног уговорног права. У том светлу сагледано, не чини се оправданим одлуке међународних организација квалификовати као „споредан” извор међународног права (Бартош), између осталог и зато што овај израз није довољно појмовно одређен. Има одлука међународних организација које, у процесу међународног одлучивања и легислације, сигурно не врше функцију помоћних формалних извора међународног права у смислу одредаба чл. 38. Статута МСП, тј. нису „помоћно средство за утврђивање правних правила”. Напротив, те одлуке остварују интегрирајућу функцију у односу на главне формалне изворе међународног права, или доприносе правном уобличавању појединих формалних извора: међународног уговорног и обичајног права, односно начела међународног права и општих правних начела. Све ово упу-

(49) Поближе: *Jenks, Unanimity, the Veto, Weighted Voting, Special and Simple Majorities and Consensus as Modes of Decision in International Organisations*, Cambridge, 1965; *Lucharrière, Consensus et Nations Unies*, AFDI 1968; Димитријевић — Рачић, цит. дело у бел. 17, стр. 185—186.

(50) Вид.: *Friedmann, General Course in Public International Law*, RCADI, t. 127 (1969/II), стр. 181. и сл., а нарочито стр. 136—137.

(51) За разне систематизације одлука међународних организација вид.: *Monaco, Cours général de droit international public*, RCADI, t. 125 (1968/III), стр. 190—198 и тамо наведена литература; Димитријевић — Рачић, цит. дело у бел. 17, стр. 142—158.

Ћује на закључак да су одлуке међународних организација у овој етапи развоја савременог међународног права *sui generis* извор међународног права, који захтева посебан поступак у општој теорији извора у међународноправном поретку.

Александар Магарашевић

РЕЗИОМЕ

Основные характеристики решений международных организаций в международном праве

Статья касается юбилейной темы и в частности имеет в виду проф. Бартоша, бывшего одним из первых авторов в доктрине, систематически разработавшим решения международных организаций, являющихся источниками международного права.

В работе даются определения выражений „решения международных организаций” и „внутренне право международных организаций”, служащих основанием для изучения основных юридических характеристик их решений. Указанные характеристики приводятся в историческом порядке в разрезе развития международных принятых решений до 1914 года, во время существования Лиги Наций и после образования Объединенных Наций. При этом особое внимание посвящается новшествам в развитии порядка принятия решений, а также правовому континуитету в эволюции международного волеизъявления. Главные выводы автора следующие:

а) Институционализация современного международного права привела к созданию новых юридических основ, общих юридических рамок и порядка вынесения решений в позитивном международном праве.

б) Практика международных организаций показала, что и их политические органы действуют и участвуют в процессе создания правил позитивного международного права (внутреннее право международных организаций договорные нормы международного права и обычное право, т. е. общие правовые начала).

в) Решения международных организаций, в целом взятые, весьма несходны и различаются по своим юридическим действиям. Рассмотренные в свете позиций и практики международных организаций, они не являются „побочными” источниками международного права или же всего лишь „вспомогательными” источниками по положениям ст. 38 Статута Международного суда ООН, скорее можно было бы сказать, что решения международных организаций осуществляют объединительную функцию в отношении главных формальных источников международного права. В этом смысле они являются *sui generis* источником международного права, требующим особого трактования в общей теории источников международного права.

SUMMARY

The Essential Features of International Organizations Decisions in International Law

The article is marking a special occasion, noting in particular that Professor Bartoš was one of the first authors of the doctrine who systematically treated the decisions of international organizations as the sources of international law.

The definitions are given in the paper of the terms »decisions of international organizations« and »internal law of international organizations«, serving as the basis for the study of fundamental legal features of their decisions. These features are historically reviewed through the international decisions since 1914 at the time of the League of Nations and after the establishment of the United Nations. A special attention is devoted to the new developments of decisions, but in the legal continuity in the evolution of international decision-making. The author's main conclusions are:

a) Institutionalization of the current international law led to creation of a new legal basis, general legal frames and modes of decision-making in the positive international law.

b) Practices of international organizations revealed that their political organs act and participate in the process of rule-making of the positive international law (internal law of international organizations, international contract and common law, and (or general legal principles).

c) Decisions of international organizations, generally viewed, are rather different and have different legal effect. If considered in the light of theoretical approaches and practices of international organizations, the decisions of these organizations are not »secondary«, nor only »auxiliary« sources in the terms of the provisions of Article 38 of the Statute of the International Court of Justice. One may rather state that the decisions of international organizations are made by integrating the function with respect to the chief formal sources of international law. In this sense they also are *sui generis* source of international law demanding a special treatment in the general theory of sources of international law.

RÉSUMÉ

Les caractères fondamentaux des décisions des organisations internationales dans le droit international

Cet article a un caractère de circonstance et il a spécialement en vue que le professeur Bartoš a été l'un des premiers auteurs dans la doctrine qui a systématiquement élaboré les décisions des organisations internationales en tant que sources du droit international.

Dans le travail sont définies les expressions: »décisions des organisations internationales« et »droit interne des organisations internationales«, se qui sert de base pour l'étude des caractères juridiques fondamentaux de leurs décisions. Ces caractères sont exposés historiquement à travers le développement des décisions internationales jusqu'en 1914, à l'époque de la Société des Nations et après la fondation des Nations Unies. A ce sujet l'attention a été fixée en particulier sur les nouveautés dans le développement des décisions, mais aussi sur la continuité juridique dans l'évolution des décisions internationales. Les conclusions principales de l'auteur sont les suivantes:

a) L'institutionnalisation du droit international contemporain a eu pour conséquence la création de nouvelles bases juridiques, des cadres juridiques généraux et du mode de décisions dans le droit international positif.

b) La pratique des organisations internationales a prouvé que, de même, leurs organes politiques agissent et participent dans le processus de la création des règles du droit international positif (le droit interne des organisations internationales, le droit international, de transaction, et le droit coutumier ou les principes juridique généraux).

c) Les décisions des organisations internationales considérées dans l'ensemble sont très différentes et elles ont des effets juridiques différents.

Discernées à la lumière des attitudes théoriques et de la pratique des organisations internationales, les décisions des organisations internationales ne sont pas des sources »secondaires« du droit international, ni seulement des sources »auxilliaires« dans le sens des dispositions de l'article 38 des Statuts de la Cour de Justice internationale. On pourrait dire plutôt que les décisions des organisations internationales réalisent la fonction d'intégration par rapport aux sources formelles principales du droit international. Dans ce sens elles sont aussi une source sui generis du droit international, qui exige un traitement spécial dans la théorie générale des sources du droit international.